

Ex libris

Ex libris

Nagy-Laczkó Balázs

A múzeumok új barátja? (I.)

„Nem akarván ennél fogva a’ Társaság, az általa megállítotttra nézve, egyszer mindenkorra lenni parancsoló, szabadjokra hagyja még tagjainak is, hogy e’ szabásokat, midőn tulajdon személyükben állnak elé munkájokkal, általlátásukhoz képest követhessék. Győzzön a’ mi jobb! ez a’ Társaság’ szava, okokkal kíván ő vezetője lenni a’ kivilágulás szerint alakuló köz megegyezésnek, fennhéjázó ‘s önkényű vezér nem.”

(Előszó. Magyar helyesírás’ és szóragasztás’ főbb szabályai. 1832.)

A 2020-as év elejére egy nagyon izgalmas országos párbeszéd lefolytatása volt tervben a régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeumok és a múzeumbarát tevékenységek iránt érdeklődők (civiliek? laikusok? amatőrök?) jövőbeni viszonyáról, az együttműködés kereteiről és szabályozásáról, melynek hatására Békés megye a témában érdekelt régészei is közös egyeztetésekbe kezdtek egy bizonyos *Zöld szalon* faintarziás (kerek)asztala mellett, a Békéscsaba néven ismertebb Camelotban. A későbbi személyes találkozókat, a témában meghirdetett országos konferenciákat és rendezvényeket azonban elsöpörte a koronavírus jól ismert seprűje, olyan sikeresen, hogy egészen az idei év elejéig fel sem merülhetett az egyeztetések folytatása.

Mindeközben a világ – a látszat ellenére – nem állt meg: a hírekben nap nap után találkozhat bárki a szerencsés „gombászok” esetével, akik középkori kardokra lelnek a helyi illetőségű múzeum engedélyével, közreműködésével. Az érdeklődés egyre nagyobb, a múzeumokat mind többen és többen keresik fel azzal a szándékkal, hogy maguk is régészkednének (hobbiból) így vagy úgy, melynek köszönhetően sok múzeum tesz szert új, többnyire bakancsos, terepruhás, katonai ásóval és pittygős-lengetős fémdetektorral rendelkező barátra, akik mihelyt enged a téli fagy, de még nincs elvetve az új mag, máris járnak a szántásokat, mondjuk éppen februárban vagy márciusban.

De mielőtt elmélyednénk ennek az új barátságának a jellegében és törvényeiben, talán érdemes megismernünk magának a gyakran csak *fémkeresőzésnek* nevezett tevékenységnek az eredetét – hogyan is kezdődött ez az egész?

1941-ben a Magyar Távirati Iroda jelenti, hogy berlini orvosok feltaláltak egy fémkereső szondát, mely hangosan jelzi az idegen test (fém) helyét a szervezetben. Az első, magyar fejlesztésű fémkeresésre is alkalmas detektor Csanda Ferenc, Molnár Lajos és Zalavári Tibor szabadalmán alapult, célja a földalatti vezetékek felkutatása volt. Az eszköz térségünkben, a Dél-Alföldön mutatkozott be először régészeti használatban 1963 decemberében a Hódmezővásárhely-Szikáncson talált érmék kapcsán (*II. Theodosius és III. Valentinianus érmei*). 1974-ben tudósítanak a szocialista rendőrségek kézi fémkereső használatáról. 1980-ban a Magyar Nemzeti Gallériában ki is állítottak egy ilyen műszert (*A Múzsák kertje közelről* című tárlaton). Bár egyes múzeumok már az 1960-70-es évektől rendelkeztek fémkeresővel (*például: MNM Éremtára, Kecskemét*), a többség csak az 1990-es évektől, így a kezdetekben a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtára nyújt segítséget a vidéki múzeumoknak, mint arról számtalan beszámolóból értesülhetünk. Az M43-as autót út nyomvonalán végzett régészeti munkáknál a 2009-es publikáció még újdonságként tünteti fel a fémkereső műszerek használatát.

Az 1990-es években magánszemélyek már mint fémkeresős gyűjtők is kapcsolatba lépnek a békéscsabai múzeummal, 1994-ben így jönnek a felszínre koravaskori leletek Sarkadkeresztúr határából, később egy „a régészeti leletek iránt már régóta érdeklődő adatközlőként” aposztrofált személy talál késő-gótikus gyertyatartót Sarkadnál (az említett leletek mindegyike részét képezi a múzeum új állandó régészeti kiállításának).

A helyi napilapok már az 1980-as években beszámolnak a nagyközönségnek a detektoroknak a régészetben betöltött hasznáról. Ekkoriban még a bejelentés utáni célzott keresés, helyszíni szemle az általános gyakorlat, többnyire érem-leletek, éremkincsek kerülnek így a múzeumokba. Országszerte feltámad az ősi kincskeresési inger, mely kapcsán Szende László régész közöl igen szórakoztató tanulmányt „A kincskereső műszer és a leletbejelentés” címmel. Fehér József 1996-ban a bodrogolaszi kincs kapcsán már felveti, hogy az *illegális régészek* (!) fémdetektorokat használnak, de szerinte még csak „többnyire külföldön”. A 2000-es évektől már magukban a múzeumi tanulmányokban is beszámolnak arról, hogy az egyes lelőhelyeket

rendszeresen járják keresősök.

Az 1990-es évektől többször előforduló gyakorlat közvetlen az ásatások megkezdése előtt a fémkereső használata a magyar régészetben. Országszerte általános gyakorlattá válik, hogy a fémkeresők, akkor kerülnek bevetésre, hogyha ásatásra nincs lehetőség, illetve lelettérképezésnél és gyűjtésnél, lelőhely-felderítésnél, az ásatások során kitermelt föld (depó) átvizsgálásánál és az ásatást követően ellenőrző jelleggel. Ezek mellett a fémkereső használata új lendületet ad a terepbejárásokkal járó csatahely-kutatásoknak is.

Megyénkben a 2010-es évek óta mind a négy régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeum együttműködik múzeumbarát fémkeresősökkel: a Nagy Gyula Területi Múzeum (Orosháza) számos kutatás, Gyulán az Erkel Ferenc Múzeum a vár korábbi szondázó ásatásai kapcsán; Békéscsabán a Munkácsy Múzeum az M44-es út próba- és megelőző feltárásain, míg újabban a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum kezdett az együttműködésbe – a cikk folytatásaiban ezekről a konkrét együttműködésekről, a múzeumbarátság fogalmáról és (többek közt a szabályozás) problematikájáról lesz szó.

Főoldal

2021. március 03.

[◀ Vissza](#)

[Megrendelés](#)

[Archívum](#)

[Programok](#)

[Fedélzeti napló](#)

[Impresszum](#)

Csatlakozz a [facebook](#) - oldalunkhoz!

Bárka

DOCUFOX